

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธีของเกษตรกรอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น
ชื่อและนามสกุล นางสุกัญญา พาหุรัตน์
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์
2. รองศาสตราจารย์ ดร. สินีนาถ ครุฑเมือง แสนเสริม

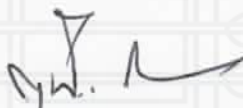
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์สุรพล จารุพงศ์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สินีนาถ ครุฑเมือง แสนเสริม)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสุทธิรานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธีของเกษตรกรอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัย นางสุกัญญา พาหุรัตน์ รหัสนักศึกษา 2539001277

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. สนิษฐา กระจ่างเมือง แสนเสริม
ปีการศึกษา 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) เจตคติในการใช้ชีววิธีในการควบคุมศัตรูพืชของเกษตรกร (3) การปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ชีววิธีในการควบคุมศัตรูพืชของเกษตรกร (4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธีของเกษตรกร และ (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมด้านการเกษตรรวม 280 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 109 ราย เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุเฉลี่ย 53.24 ปี จบประถมศึกษาภาคบังคับ มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.67 คน จำนวนแรงงานทำการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.67 คน ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และเป็นสมาชิกกลุ่ม เคยได้รับการฝึกอบรมด้านการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี 79 คน และไม่เคยได้รับการฝึกอบรมการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี 30 คน มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 28.62 ไร่ (2) เจตคติที่มีต่อการใช้ศัตรูธรรมชาติในระดับปานกลางและประโยชน์ของใช้ชีววิธีในการควบคุมศัตรูพืชในระดับมาก (3) การปฏิบัติการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธีของเกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ถูกเฉลี่ย 6.35 ข้อ (4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี คือ พื้นที่ทำการเกษตร (5) เกษตรกรประสบปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ปัญหาด้านความรู้ ด้านศัตรูธรรมชาติและ ด้านการปฏิบัติ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะให้มีการอบรมความรู้ในเรื่องการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธีให้มากขึ้น และมีแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์ชีววินทรีย์ให้มากขึ้น เพื่อที่เกษตรกรจะได้รับการบริการได้สะดวกและรวดเร็วทันต่อการนำไปใช้ในการปลูกพืชต่อไป

คำสำคัญ การควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี จังหวัดขอนแก่น

Thesis title : Biological Control of Plant Diseases by Farmers in Waeng Noi District of Khon Kaen Province

Researcher : Mrs. Supinya Pahurat ; **ID:** 2539001277 ; **Degree:** Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development); **Thesis advisors:** (1) Dr. Sunan Seesang, Associate Professor, (2) Dr.Sineenuch Krutmuang Sanserm, Associate Professor;
Academic year: 2011

Abstract

The objectives were to study: (1) social and economic status of farmers; (2) attitudes toward the biological control of plant diseases of farmers; (3) practices adhering to the biological control of plant diseases by farmers; (4) factors relating to the biological control of plant diseases of farmers; and (5) problems and suggestions of farmers on the biological control of plant diseases.

The population in this study were 280 farmers who participated in agricultural extension projects in Waeng Noi District, Khon Kaen Province. The samples were selected by using simple random sampling methodology, amounting to 109 persons. The data were collected by using an interview form. The statistical methodology used to analyze the data were percentage, frequency, mean, minimum value, maximum value, standard deviation, and correlation analysis between variables by using multi-regression analysis.

The findings of this study were as follows: (1) Most of farmers were female, with average age at 53.24 years. They were educated at primary level. The average number of members of their family was 4.67 persons, while the average number of the labor in agriculture in their family was 2.67 persons. Most of them had no social position, and they were a member of a farmer group. Seventy nine farmers used to be trained in the biological control of plant diseases, while 30 farmers did not. Their average area used in agriculture was 28.62 Rai. (2) Their attitude toward using natural enemies in the control of plant diseases was at moderate level, while their attitude toward the profit of the biological control of plant diseases was at much level. (3) Most of them practiced adhering to the biological control of plant diseases correctly at average 6.35 items. (4) Considering the factors relating to the biological control of plant diseases, it was found that their area used in agriculture related to the biological control of plant diseases. (5) They had problems, at moderate level, in the aspect of their knowledge, natural enemies, and their practices. Most of them suggested that training courses on the biological control of plant diseases should have been set more, and there should have been more production sources of biological-organic products in order that they would have been serviced more conveniently and rapidly, and these products would have been used in their plant farming in time.

Keywords: Biological control of plant diseases, Khon Kaen Province

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสั่ง รองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ดร. สนิษฐา คุรุเมือง แสนเสริม สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ได้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และได้ติดตามให้ความช่วยเหลืออันมีค่า ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างใกล้ชิด นับตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์และอาจารย์สุรพล จารุพงศ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำจนวิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณในความกรุณาจาก ศูนย์บริหารศัตรูพืชขอนแก่น เจ้าหน้าที่ทุกท่านรวมทั้ง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน (ข้าวหอมมะลิ) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน (ผัก) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลัง และ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงาน อำเภอเวียงชัย จังหวัดขอนแก่น ทุกๆท่านที่ให้ความกรุณาให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

คุณประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ คุณพ่อ คุณแม่ ภูษิต บุตร และทุกคนในครอบครัวที่ได้ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาที่ศึกษา และขอมอบให้ท่านอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แก่ผู้วิจัยในการศึกษาหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตรและพัฒนา) ตลอดจนเจ้าหน้าที่สาขาส่งเสริมการเกษตรทุกคน

สุกัญญา พาหุรัตน์

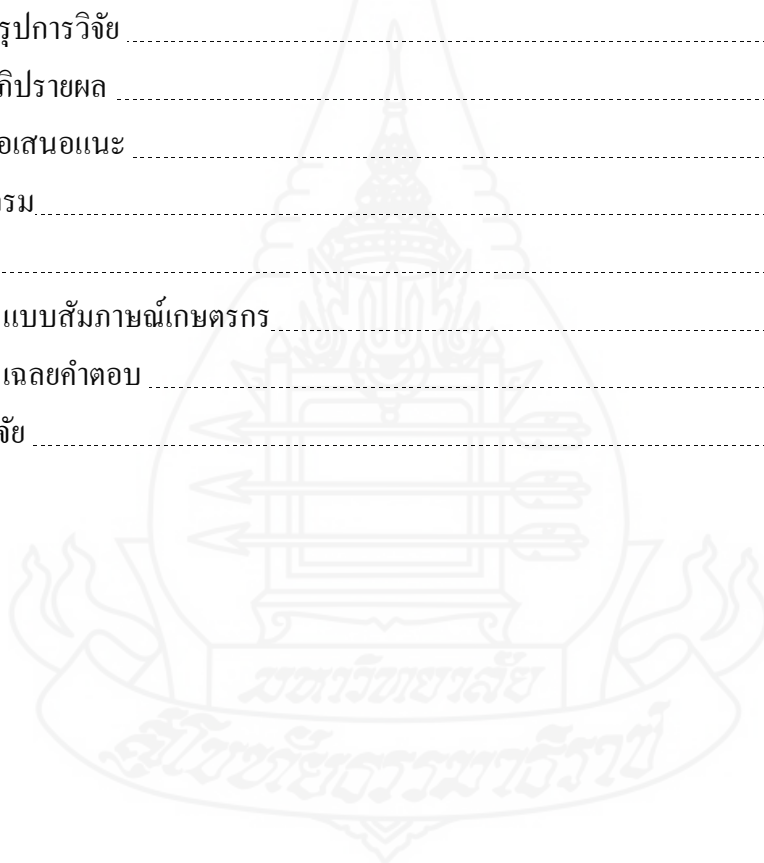
มิถุนายน 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ī
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมุติฐานงานวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่จะคาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
สภาพทั่วไปของอำเภอแวงน้อย	6
การผลิตพืชปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร	8
บทบาทหน้าที่ของศูนย์บริหารศัตรูพืช	13
นโยบายการลดใช้สารเคมีของจังหวัดขอนแก่น	15
แนวคิดเจตคติในการควบคุมโรคพืชโดยชีววิธีของเกษตรกร	17
แนวคิดความต้องการในการใช้ชีววิธีในการควบคุมโรคพืช	21
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	25
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	25
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	27
การเก็บรวบรวมข้อมูล	28
การวิเคราะห์ข้อมูล	28
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	30
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร	30

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี	45
ตอนที่ 3 เจตคติของเกษตรกรต่อการใช้ชีววิธีในการควบคุมศัตรูพืช	48
ตอนที่ 4 การปฏิบัติในการควบคุมศัตรูพืชโดยใช้ชีววิธีของเกษตรกร	52
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการควบคุมศัตรูพืชโดยใช้ชีววิธีของเกษตรกร	58
ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี	60
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	63
สรุปการวิจัย	63
อภิปรายผล	65
ข้อเสนอแนะ	68
บรรณานุกรม	72
ภาคผนวก	73
ก แบบสัมภาษณ์เกษตรกร	75
ข เฉลยคำตอบ	90
ประวัติผู้วิจัย	94

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1	ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล	30
ตารางที่ 4.2	ปัจจัยทางสังคมของเกษตรกร	32
ตารางที่ 4.3	ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกร	34
ตารางที่ 4.4	สภาพการได้รับความรู้การควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธีของเกษตรกร	43
ตารางที่ 4.5	ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธีของเกษตรกร	45
ตารางที่ 4.6	ระดับคะแนนความรู้ของเกษตรกร	47
ตารางที่ 4.7	เจตคติของเกษตรกรที่มีต่อการใช้ศัตรูธรรมชาติ	49
ตารางที่ 4.8	เจตคติของเกษตรกรที่มีต่อประโยชน์ของการใช้ชีววิธี	50
ตารางที่ 4.9	การปฏิบัติในการควบคุมศัตรูพืชโดยใช้ชีววิธี	52
ตารางที่ 4.10	ระดับคะแนนการปฏิบัติของเกษตรกร	57
ตารางที่ 4.11	ปัญหาในการควบคุมศัตรูพืชโดยใช้ชีววิธีของเกษตรกร	59
ตารางที่ 4.12	สัญลักษณ์และอักษรย่อของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม	61
ตารางที่ 4.13	รูปแบบสมการพยากรณ์การปฏิบัติการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี	62